

الهیات مقایسه‌ای

فرجام‌شناسی و معادشناسی ادیان

امیر خواص

دانشیار مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی علیه السلام

یا نظارت علمی

سیداکبر حسینی قلمه‌بهمن

شماره ردیف ۱۶۷۷

ادیان - ۲۳

۱۴۰۲-۲۵

www.ketab.ir

الهیات مقایسه‌ای | فرجام‌شناسی و معادشناسی ادیان | حامد شاد |

ناشر: انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی علیه السلام | ویراستار: سیدمهدی فاطمی‌نسب |
 طرح جلد: امین محملو | چاپ یکم پاییز ۱۴۰۲ | شمارگان: ۳۰۰ | چاپکو | قیمت: ۲۵۰۰۰۰ تومان

WWW.HATIF.IR @HATIF.IR	قم، خیابان شهدا، کوی ۲۴، پلاک ۳۸، کدپستی: ۳۷۱۸۵۱۶۱۱۶ تلفن: ۰۲۵۳۷۷۴۲۳۲۶/	
---------------------------	--	---

همه حقوق برای ناشر محفوظ است

- سرنوشت: خواص، امیر، ۱۳۴۴
- عنوان و نام پدیدآور: الهیات مقایسه‌ای: فرجام‌شناسی و معادشناسی ادیان / تالیف امیر خواص؛ با نظارت علمی سیداکبر حسینی قلم‌بهمن.
- مشخصات نشر: قم: مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی علیه السلام، انتشارات، ۱۴۰۲.
- مشخصات ظاهری: ۳۳۶ص: ۱۴/۵: ۱۷۵×۲۲
- شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۴۴۴-۴۲۹-۳
- وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا.
- یادداشت: کتابنامه‌ص: ۳۱۹-۳۰۸؛ همچنین به صورت زیرنویس.
- یادداشت: نمایه.
- عنوان دیگر: فرجام‌شناسی و معادشناسی ادیان.
- موضوع: معادشناسی.
- Islamic eschatology
- Religions
- شناسه افزوده: حسینی قلم‌بهمن، سیداکبر، ۱۳۴۸ -
- شناسه افزوده: مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی علیه السلام، انتشارات.
- ردیفی کنگره: BP۲۲۲
- ردیفی دیویی: ۲۴/۲۹۷
- شماره کتاب‌شناسی ملی: ۹۳۴۸۲۲۹

فهرست مطالب

۱۱. مقدمهٔ معاونت پژوهش
۱۴. پیشگفتار

فصل اول: مباحث مقدماتی

۱۹. کلیات و مفاهیم
۱۹. مقدمه
۲۱. روش تحقیق
۲۱. مفهوم‌شناسی
۲۳. معرفی آیین زرتشت و منابع دینی آن
۲۷. معرفی آیین یهود و منابع دینی آن
۳۰. ۱. عهد (عتیق)
۳۳. ۲. تلمود
۳۶. معرفی آیین مسیحیت و منابع دینی آن
۳۸. ۱. کتاب مقدس
۴۲. ۲. سنت کلیسایی
۴۴. معرفی اسلام و منابع دینی آن
۴۶. ۱. قرآن کریم
۴۸. ۲. سنت
۴۹. معرفی آیین هندو و منابع دینی آن
۵۲. ۱. شروتی‌ها
۵۲. الف) وده‌ها
۵۳. ب) براهمنه‌ها
۵۴. ج) آرنیکه‌ها
۵۴. د) اوپه‌نیشدها
۵۵. ۲. سمرتی‌ها
۵۵. الف) حماسه‌نامه‌ها
۵۶. ب) قانون منو
۵۶. ج) پورانها
۵۷. د) یگه‌سوتره‌ها
۵۷. معرفی آیین بودا و منابع دینی آن
۶۰. چکیدهٔ مباحث

فصل دوم: فرجام‌شناسی ادیان

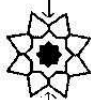

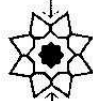
- فرجام‌شناسی زردشتی ۶۳
۱. پیشاهنگان ظهور موعودها ۶۷
- الف) بهرام ورجاوند ۶۷
- ب) پشوتن ۶۸
۲. موعودهای سه‌گانه ۶۸
- الف) هوشیدر ۶۸
- ب) هوشیدزماه ۶۹
- ج) سوشیانت ۶۹
- فرجام‌شناسی آیین یهودیت ۷۲
- دوران جلای بابلی و پس از آن ۷۶
- آخرازمان و مسیحا در تلمود ۷۹
- نشانه‌های آخرازمان ۸۰
- آخرازمان و مسیحا در عرفان قبلا ۸۶
- فرجام‌شناسی آیین مسیحیت ۹۱
۱. فرجام‌شناسی در کلمات حضرت عیسی علیه السلام ۹۳
۲. فرجام‌شناسی در رساله‌های یونس ۹۷
۳. فرجام‌شناسی در اناجیل ۱۰۰
۴. فرجام‌شناسی در مکاشفه یوحنا ۱۰۲
- مهر اول: اسب سفید و سوار فاتح و پیروزمند ۱۰۵
- مهر دوم: اسب سرخ؛ ناآرامی و جنگ و هرج و مرج ۱۰۶
- مهر سوم: اسب سیاه؛ قحطی و گرسنگی ۱۰۶
- مهر چهارم: اسب زردرنگ؛ مرگ و نابودی ۱۰۶
- مهر پنجم: فریاد شهدا برای دادرسی ۱۰۶
- مهر ششم: غضب خداوند ۱۰۷
- مهر هفتم: وقایع آخرازمان ۱۰۷
- شیپور اول: تگرگ و آتش و خون ۱۰۸
- شیپور دوم: کوه آتشین ۱۰۸
- شیپور سوم: سقوط ستارهٔ افسینتین ۱۰۹
- شیپور چهارم: تاریکی نور آسمان ۱۰۹
- شیپور پنجم: چاه بی انتها و دود تیره‌وتار ۱۰۹

- ۱۱۰ شیپور ششم: ماشین‌های کشتار
- ۱۱۱ شیپور هفتم: تعلق سلطنت جهان به خدا و مسیح
- ۱۱۲ تحلیل و جمع‌بندی مکاشفه یوحنا
- ۱۱۵ نجات فردی یا نجات جمعی
- ۱۱۸ فرجام‌شناسی اسلام
- ۱۲۴ مهدویت در روایات
- ۱۲۵ حوادث و شرایط آخرالزمان (پیش از ظهور منجی)
- ۱۲۶ منجی آخرالزمان
- ۱۲۸ ادعاهای نجات‌بخشی یا مدعیان مهدویت
- ۱۳۱ مهدویت در دیدگاه اهل سنت
- ۱۳۶ وضعیت پایانی جهان
- ۱۳۹ فرجام‌شناسی آیین هندو
- ۱۳۹ زمان و ارتباط آن با فرجام‌شناسی هندویی
- ۱۴۲ اوتاره یا تنزل و تجلی
- ۱۴۴ ویژگی‌های آخرالزمان
- ۱۴۷ فرجام‌شناسی آیین بودا
- ۱۴۸ میتربه، منجی آخرالزمان
- ۱۵۴ تحلیل و جمع‌بندی بحث فرجام‌شناسی ادیان

فصل سوم: معادشناسی ادیان

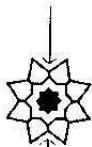
- ۱۵۹ مقدمه
- ۱۶۰ مرگ
- ۱۶۰ معادشناسی آیین زرتشت
- ۱۶۰ چیستی مرگ
- ۱۶۲ پس از مرگ
- ۱۶۴ بهشت و دوزخ
- ۱۶۷ رستاخیز
- ۱۶۹ معادشناسی آیین یهودیت
- ۱۷۰ مرگ
- ۱۷۲ برزخ
- ۱۷۳ قیامت
- ۱۷۳ کتاب‌های پیش از اسارت

۱۷۴	کتاب‌های پس از اسارت
۱۷۶	قرن اول میلادی
۱۷۷	ربی‌ها
۱۷۷	قرون وسطی
۱۷۸	پارسایان حسیدی
۱۷۸	رستاخیز
۱۷۹	حساب و داوری مردگان
۱۸۱	بهشت و جهنم
۱۸۴	نعمت‌های آن جهان
۱۸۵	معادشناسی مسیحیت
۱۸۵	مرگ
۱۸۷	از مرگ تا رستاخیز
۱۸۹	رستاخیز
۱۹۱	معاد جسمانی یا روحانی
۱۹۷	بهشت و جهنم بار عهد جدید
۲۰۰	مَطَهَّر
۲۰۱	معادشناسی اسلام
۲۰۱	مقدمه
۲۰۲	معنای خاص و عام معاد
۲۰۳	مرگ و ماهیت آن از دیدگاه قرآن
۲۰۵	قبض روح
۲۰۶	زمان مرگ
۲۰۶	انواع مرگ
۲۰۷	مرگ مؤمنان و کافران
۲۰۸	فلسفه حیات و مرگ
۲۰۹	برزخ
۲۱۴	اعراف
۲۱۵	قیامت
۲۱۹	دلایل معاد
۲۲۱	اثبات معاد با نگاهی دیگر
۲۲۳	کیفیت معاد

- ۲۲۶ کیفیت حشر
- ۲۲۸ ابعاد معاد در قرآن کریم
- ۲۳ نفخ صور
- ۲۳۲ دادگاه الهی
- ۲۳۴ گواهان رستاخیز
- ۲۳۷ صراط
- ۲۴ بهشت و جهنم
- ۲۴۲ بهشت
- ۲۴۳ ویژگی‌های بهشت و اهل آن
- ۲۴۷ جهنم
- ۲۴۸ ویژگی‌های دوزخ و عذاب‌های آن
- ۲۵۱ مسئله خلود
- ۲۵۵ سیمای معاد
- ۲۵۶ شفاعت
- ۲۶۲ شفاعت‌کنندگان
- ۲۶۳ شفاعت پیامبر اعظم ص ع
- ۲۶۴ شفاعت پیامبران و ائمه معصومین ع
- ۲۶۴ شفاعت حضرت زهرا ع
- ۲۶۵ شفاعت شهدا
- ۲۶۵ شفاعت فرشتگان الهی
- ۲۶۶ شفاعت مؤمنان
- ۲۶۷ شفاعت قرآن، امانت و رحم
- ۲۶۹ شفاعت اعمال
- ۲۷ محرومین از شفاعت
- ۲۷۰ ۱. کافران
- ۲۷۲ ۲. مشرکان
- ۲۷۳ ۳. ستمگران
- ۲۷۴ ۴. دشمنان خاندان رسالت
- ۲۷۵ ۵. منکران ولایت و امامت
- ۲۷۶ ۶. آزاردهنده ذریه رسول الله ص ع
- ۲۷۶ ۷. کوچک‌شمارنده نماز

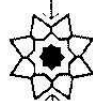
مقدمهٔ معاونت پژوهش

حقیقت اصیل‌ترین، جاودانه‌ترین و زیباترین راز هستی و نیاز آدمی است که سلسلهٔ مؤمنان و عالمان صادق چه جان‌ها که در راه آن نباخته، و جاهلان و باطل‌پرستان چه توطئه‌ها و ترفندها که برای محو و مسخ آن نساخته‌اند. چه تلخ‌واقعیتی است مظلومیت حقیقت، و چه شیرین حقیقتی است این واقعیت که در مصاف همیشگی حق و باطل، حق سربلند و سرفراز است و باطل از بین‌رفتنی و نگونسار. این والا و بالانشینی حقیقت، گذشته از سرشت حق، وام‌دار کوشش‌های خالصانه و پایان‌ناپذیر حقیقت‌جویانی است که در عرصهٔ نظر و عمل کمر همت محکم بسته و از دام و دانهٔ دنیا رسته‌اند، و در این میان نقش و تأثیر ادیان و پیامبران الهی، و به‌ویژه اسلام و پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و جانشینان برحق و گرامی او علیهم السلام، برجسته‌ترین است.

دانشمندان نام‌آور شیعه رسالت خطیر و بی‌نظیر خویش را بهره‌گیری از عقل و نقل و غوص در دویای معارف قرآن و برگرفتن گوهر ناب حقیقت از سیرهٔ آن پیشوایان و عرضهٔ آن به عالم بشری و دفاع جانانه در برابر هجوم ظلمت‌پرستان حقیقت‌گریز دانسته و در این راه دیده‌ها سوده و جان‌ها فرسوده‌اند. اکنون در عصر بحران معنویت که دشمنان حقیقت و آدمیت هر لحظه با تولید و انتشار فرزون از شمار آثار نوشتاری و دیداری و به‌کارگیری انواع ابزارهای پیشرفتهٔ سخت‌افزاری و نرم‌افزاری در عرصه‌های گوناگون برای سیطره بر جهان می‌کوشند، رسالت حقیقت‌خواهان و اندیشمندان حوزوی و دانشگاهی، به‌ویژه عالمان دین، بس عظیم‌تر و سخت‌دشووارتر است.

در جهان تشیع، پژوهشگران حوزوی در علوم فلسفی و کلامی، تفسیری و حدیثی، فقهی و اصولی و نظایر آن کارنامهٔ درخشانی دارند، و تأملات ایشان بر تارک پژوهش‌های اسلامی می‌درخشد. در زمینهٔ علوم طبیعی و تجربی و فناوری‌های جدید نیز پژوهشگران ما تلاش‌هایی چشمگیر کرده، گام‌هایی نویدبخش برداشته و به جایگاه درخور خویش در جهان نزدیک شده‌اند، و می‌کوشند تا با فعالیت‌های روزافزونشان مقام شایستهٔ خویش را در صحنهٔ علمی بین‌المللی باز یابند. ولی در قلمرو پژوهش‌های علوم اجتماعی

و انسانی تلاش‌های دانشمندان این مرزوبوم آن‌گونه که شایسته نظام اسلامی است به بار ننشسته و آنان گاه به ترجمه و اقتباس نظریات دیگران بسنده کرده‌اند. در این زمینه کمتر می‌توان ردپای ابتکارات و به‌ویژه خلاقیت‌های برخاسته از مبانی اسلامی را یافت و تا رسیدن به منزلت مطلوب راهی طولانی و پرچالش درپیش است. از این‌رو، افزون بر استنباط، استخراج، تفسیر و تبیین آموزه‌های دینی و سازمان‌دهی معارف اسلامی، کاوش در مسائل علوم انسانی و اجتماعی از دیدگاه اسلامی و تبیین آنها از مهم‌ترین اهداف و اولویت‌های مؤسسات علمی به‌ویژه مراکز پژوهشی حوزه‌های علمیه است.

مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی رحمته‌الله‌علیه در پرتو تأییدات رهبر کبیر انقلاب اسلامی و حمایت‌های بی‌دریغ خلف صالح وی، حضرت آیت‌الله خامنه‌ای ع از آغاز تأسیس براساس سیاست‌ها و اهداف ترسیم‌شده از سوی حضرت آیت‌الله محمدتقی مصباح یزدی رحمته‌الله‌علیه، به امر پژوهش‌های علمی و دینی اهتمام داشته و در مسیر برآوردن نیازهای فکری و دینی جامعه، به پژوهش‌های بنیادی، راهبردی و کاربردی پرداخته است. معاونت پژوهش مؤسسه برای تحقق این مهم، افزون بر برنامه‌ریزی و هدایت دانش‌پژوهان و پژوهشگران، در زمینه نشر آثار محققان نیز کوشیده و بحمدالله تاکنون آثار ارزنده‌ای را در حد خود به جامعه اسلامی تقدیم کرده است.

کتاب پیش روی، پژوهشی است در قلمرو آخرت‌شناسی که با تلاش پژوهشگر ارجمند، جناب آقای دکتر امیر خواص در دو بخش فرجام‌شناسی و معادشناسی سامان یافته و به ترتیب ناظر به حوادث آخرالزمان و مسائل پس از مرگ انسان نگارش یافته است. هدف نویسنده ارائه پژوهشی در حوزه الهیات مقایسه‌ای است تا با مقایسه‌ای دقیق و روشمند، آموزه‌های چهار دین آسمانی و دو دین غیرآسمانی را در دو مسئله فرجام‌شناسی و معادشناسی بررسی کرده و علاوه بر شناسایی نقاط مشترک، قوت و ضعف این آموزه‌ها را در سنجه داوری قرار دهد.